

Oprava pro str. 205 až 210 a 328 knihy *Doktrína o trojici: Sebezranění křesťanství*

Str. 205

Jan 3:13 a 6:62

Nastala mnohá diskuse o Ježíšově záhadném prohlášení, že "nikdo nevystoupil do nebe výjma toho, který sestoupil z nebe, Syna člověka." Pokud se slova považují spíše za vlastní slova Ježíše než za pozdější Janův komentář, zdá se, že Ježíš říká, že sám vystoupil do nebe. Komentátoři jsou zaraženi překvapivým použitím perfekta (předpřítomného času). "Perfektum 'vystoupil' je neočekávané."³ "Použití perfekta je obtíž, protože se zdá naznačovat, že Syn člověka už vstoupil do nebe."⁴ "Obtížnost verše spočívá v čase 'vystoupil'. Jak se zdá, naznačuje, že Syn člověka už v okamžiku, kdy to říká, vystoupil do nebe."⁵

V jakém smyslu mohl Ježíš tvrdit, že již vystoupil do nebe? Někteří tvrdí, že to znamená, že někdy během své historické služby byl Ježíš doslovně přenesen do přítomnosti svého Otce. Ale evangelia nikde nezaznamenávají takovou událost. Jiní argumentovali pro předpovědní smysl minulého času, to znamená, že Synu člověka bylo určeno vystoupit, prorocí o jeho vystoupení po vzkříšení.

Existuje snadnější vysvětlení Ježíšova vystoupení do nebe založené na biblickém precedentu a na židovských způsobech mluvení. "Nikdo nevystoupil do nebe vyjma toho, kdo sestoupil z nebe, Syna člověka, který je v nebi" je obrazný popis Ježíšova jedinečného vnímání Božího spasitelského plánu. Ježíš má jedinečné porozumění tajemství vesmíru, které nyní odhaluje všem, kteří budou naslouchat. Slovní spojení "který je v nebi", jež se objevuje v některých řeckých jakož i latinských a syrských rukopisech, naznačuje, že Ježíš, zatímco žil na zemi, byl zároveň také "v nebi" ve stálém společenství s Otcem, na němž ve všem závisel. Jako most mezi nebem a zemí si činil nárok mít jedinečný přístup k božským informacím. Podobný stav platí později pro všechny věřící, které Pavel popisuje jako "usazené v nebeských místech" (Ef. 2:6).

Ježíšovo "vystoupení do nebe" během jeho služby ukazuje na jeho důvěrné společenství s Otcem. Jako Syn přebývá "v lůně Otcově" (Jan 1:18). Kontext Jana 3:13 ukazuje Ježíše při rozhovoru s Nikodémem ohledně tajemství nesmrtelnosti. Ježíš "mluví o tom, co *víme*" (Jan 3:11). V protikladu k Nikodémově neobeznámosti s klíči k vstupu do Království a s nutností opětovného narození, Ježíš říká: "Skutečně ti říkám, svědčíme o tom, co jsme viděli, ale vy nepřijímáte naše svědectví" (Jan 3:11). Ježíš pochybuje o Nikodémově schopnosti přijmout "nebeské věci". Právě tato nebeská tajemství Ježíš dokáže zjevit, protože "vystoupil do nebe" a "je v nebi". V Příslavích 30:3, 4 Agurova slova obsahují podobný odkaz na vystoupení do nebe. Cílem takového "vystoupení" je získat pochopení a božské zjevení. "Jistě jsem hloupější než jakýkoli člověk. Nemám pochopení člověka. Ani jsem se nenaučil moudrosti. Ani nemám poznání toho Svatého. Kdo vystoupil do nebe a sestoupil?" Podobně se Baruch 3:29 ptá: "Kdo vystoupal do nebe, získal ji [Moudrost] a snesl ji z oblaků?" (srv. Deut. 30:12).⁶

V Ježíšově případě byl postaven most z nebe na zem pro nejvyššího a posledního zjevitel Božích záměrů. Syn "vysvětlil" Otce (Jan 1:18). Nikdo kromě Syna člověka neobdržel takovou míru božské moudrosti. Současně Syn člověka – lidská bytost – sestoupil z nebe, židovský výraz, který neznamená, že Ježíš byl před svým narozením naživu, ale že je Božím darem světu (srv. Jakub 1:17; 3:15).

³ Morris, *The Gospel According to John*, 223.

⁴ Raymond Brown, *The Gospel According to John*, 1:132.

⁵ C. K. Barrett, *The Gospel According to St. John* (London: SPCK, 1972), 177.

⁶ Viz Brown, *The Gospel According to John*, 1:128-146.

Adam Clarke komentoval naši pasáž:

Jak se zdá, je to obrazné vyjádření "nikdo nezná tajemství Království", jako v Deuteronomiu 30:12 a v Římanům 10:6; a tento způsob vyjádření patří pod všeobecně přijímanou zásadu, že být dokonale obeznámen se záležitostmi místa pro člověka znamená mít se na pozoru.⁷

Německý komentátor Christian Schoettgen ve svém díle *Horae Hebraicae* poznamenal o Janovi 3:13: "Bylo to běžné vyjádření mezi Židy, kteří často říkají o Mojžíšovi, že vystoupil do nebe a tam přijal zjevení o ustanovení božského uctívání." Cituje rabíny, jak říkají: "Není v nebi, že byste mohli říkat: 'Ach, že jsme měli někoho jako Mojžíše, Pánova proroka, aby vystoupil do nebe a přinesl nám dolů [Zákon]'" (*Jerusalem Targum* o Deut. 30:12).

V Janovi 6:62 Ježíš učinil náročné prohlášení ohledně svého údělu jako předpovězeného Syna člověka. Po odkazu na svá vlastní "obtížná tvrzení" o tom, že je "chléb, který sestoupil z nebe" (Jan 6:58-60) se Ježíš zeptal, zda toto učení by mohlo také způsobit, že se jeho posluchači urazí: "Co kdybyste měli vidět Syna člověka vystupujícího tam, kde byl předtím?"

Ježíš mluvil o sobě v této pasáži jako o Synu člověka. Jak je dobře známo, titul pochází z Daniela 7:13, kde 550 let před Ježíšovým narozením ušel Daniel vidění Syna člověka v nebesích přijímajícího pravomoc vládnout se svatými v budoucím mesiášském Království:

Ježíš použil na sebe [titul "Syn člověka"] s narážkou, že Danielovo vidění se naplnilo v něm... Je to titul, který zvláště uplatňoval, když předpovídal svým učedníkům utrpení jako nevyhnutelný a předurčený problém své veřejné služby.⁸

Následující texty ze synoptických evangelií ilustrují tento bod. V každém případě Ježíš mluví o sobě jako o Synu člověka – název znamenající "člen lidské rasy" – jemuž je určeno trpět, zemřít a opět povstat: "Syn člověka má postupovat stejně, jak je o něm psáno" (Mat. 26:24). Marek hovoří o utrpení Syna člověka jako o předmětu starozákonního proroctví: "Jak je psáno o Synu člověka, že by měl mnoho trpět a být pohřben s opovržením?" (Marek 9:12).

V Janově evangeliu je titul "Syn člověka" též spojen s předpovědí, s tím, co je určeno, aby se Ježíš stal naplněním starozákonního proroctví nebo typologie: "A jako Mojžíš zvedl hada ... tak musí být zvednut Syn člověka" (Jan 3:14).

Předmětem tajemného prohlášení v Janovi 6:62 je Syn člověka, titul, který označuje Ježíše za *lidskou* bytost. Pokud se ptáme, kde byl Syn člověka předtím, biblická odpověď se nalézá v Danielovi 7:13. Člověk Mesiáš byl spatřen v nebi ve vidění budoucnosti, která se stala realitou při nanebevstoupení (Skutky 2:33), když byl Ježíš vyvýšen k Boží pravici. David nevstoupil do nebe (Skutky 2:34). V rozporu s hodně opatrovanou tradicí patriarchové "nešli do nebe". Spí ve svých hrobech, čekající na vzkříšení všech věřících (Dan. 12:2; Jan 5:28, 29). Pro toto postavení byl předurčen pouze Mesiáš. V Janovi 6:62 předjímá své budoucí nanebevstoupení, aby naplnil to, co bylo předem určeno pro něj podle božského plánu zjeveného v Danielově vidění.

Tyto verše neposkytují žádnou podporu pro doktrínu, že druhý člen božstva, "věčný Syn Boží", byl v nebi před svým narozením. Je to "Syn člověka", *lidská osoba*, která předem existuje v nebi. Před Ježíšovým narozením neexistuje v nebi žádný "věčný Syn". Syn člověka se nevztahuje na nevytvořenou druhou božskou

⁷ Citoval John Wilson v *Concessions of Trinitarians* (Boston: Munroe & Co, 1845), 324.

⁸ J. H. Bernard, *St. John, International Critical Commentary* (Edinburgh: T&T Clark, 1948), 1:cxxx, cxxxi.

bytost, jak to vyžaduje trinitářská teologie. Texty se vztahují k činnosti Syna člověka. Trinitáři netvrdí, že Syn člověka, lidský Ježíš, existoval před jeho počtím.

Základem zdánlivé spletitosti Jana 6:62 je velmi jednoduchý koncept, na který si musí čtenáři Jana zvykat. Ježíš viděl sebe jako naplnění předem určeného "programu" rozvrženého v předstihu Písmem. O tom, co bylo pro něj slíbeno, lze říci, že se ve skutečnosti přihodilo ve vidění nebo při jiné předpovědi dříve, než se to přihodí ve skutečnosti. Syn člověka byl v nebi, spatřen, tak řečeno, v "nebeské předpremiéře" dříve, než tam skutečně dorazil (Jan 6:62). Podobný úkaz uváděný synoptiky je výskyt Eliáše a Mojžíše ve vidění, nikoliv ve skutečnosti (Mat. 17:1-9). V Janovi 3:13 již Syn člověka získal přístup k nebeské moudrosti. Ale později v Janovi 20:17 Ježíš říká, že "*ještě nevystoupil* k Otcí." První výrok (Jan 3:13) je třeba brát obrazně, zatímco druhý se týká skutečného odchodu Ježíše k Otcí.

V Janově evangeliu musíme počítat s tímto zvláštním způsobem myšlení a mít na paměti, že Jan byl hlubokým myslitelem a teologem, kterého těšilo oznamovat Ježíšovy židovské, někdy záhadné, vzájemné výměny s jeho posluchači. To by nás mělo varovat před četbou Jana způsobem, který jeho kristologii staví do protikladu k Matoušovi, Markovi, Lukášovi a ke knize Skutky. Je podstatné, že tradiční kristologie, která podporuje trinitární krédo, je odvozena téměř výhradně z Jana bez velkého zájmu o portrét Ježíše vykreslený jak synoptiky tak Petrem v jeho kázáních v knize Skutky a v jeho dopisech. Církev má být založena na Petrovu vyznání Ježíše jako Mesiáše (Mat. 16:16, 18). Petr nám neudává žádný důvod věřit, že si myslí, že Ježíš v pravém smyslu slova existoval před svým narozením. A Jan psal s jediným záměrem přesvědčit nás, že "Ježíš je Kristus, Boží Syn", rozhodně ne Bůh sám (Jan 20:31).

Strana 328

... Texty v Janovi, o nichž se tvrdí, že jsou důkazem pro doslovnou preexistenci Ježíše, byly nesprávně pochopeny, protože byla věnována příliš malá pozornost Janovým a Ježíšovým židovským kategoriím myšlení. Byl přehlížen fenomén, že minulé časy neznamenají vždy odkaz na minulé události (Jan 17:5; srv. 17:22, 24). V Janovi 3:13 Ježíš neřekl nic o věčné preexistenci jako "Boha Syna". Požadoval spíše, že byl jedinečně připuštěn k božským radám. V pravém smyslu slova se nestalo, že "vystoupil do nebe", ani že byl od věčnosti Božím Synem v nebi. Bylo mu určeno jít k Otcí a naplnit Danielovo vidění Syna člověka (Jan 6:62). Jan 13:3, 16:28 a 20:17 byly ve verzi NIV přeloženy tak, aby vyvolaly dojem, že se Ježíš vracel *zpět* ke svému Otcí (viz KJV, RSV). Jeho sláva byla pro něj připravena předtím, než vznikl svět (Jan 17 5; srv. Mat 6:1: budoucí odměny jsou již pevné) a byl vyvolen jako Boží nejvyšší lidský zástupce, Mesiáš, dlouho před Abrahamem (Jan 8:58). "Předem existoval" v Božím usnesení jako *lidský Syn člověka*. Ježíš je přesvědčen, že musí uskutečnit Boží předem stanovený plán: "Nebylo nutné, aby Kristus trpěl? ... Všechno, co bylo napsáno o mně v zákoně Mojžíšově, v prorocích a žalmech, *musí být naplněno*" (Luk. 24:26, 44).